

Køreplan for god løsladelse

En samarbejdsmetode for Kriminalforsorgen
og kommunerne

Køreplan for god løsladelse – en samarbejdsmetode for Kriminalforsorgen og kommunerne

Formål:

De overordnede formål med at lave gode løsladelser er:

- At forebygge recidiv
- At sikre borgerens rettigheder (ydelse og støtte)

Målgrupper:

Målgrupperne, som er omfattet af køreplanen og det koordinerede samarbejde mellem fængsler og kommuner, er alle indsatte over 18 år, der afsoner en straf på 4 måneder og derover samt indsatte med kortere straffe., hvis den indsatte forventes prøveløsladt med tilsyn, eller ikke skønnes at være sikret passende ophold eller underhold efter løsladelsen.

Målet:

Målet med køreplanen for god løsladelse er:

- At sikre helhed, sammenhæng og klarhed i løsladelsesindsatserne

Resultatet:

Resultatet af samarbejde efter køreplanen er:

- At de forpligtede myndigheder/instanser forud for løsladelsen har indledt et tværsektorielt (og tværfagligt) *samarbejde*, som er udmøntet i *en koordineret handleplan*, der beskriver og angiver aftaler om den løsladte borgers tilbagevenden (rehabilitering/reintegration) til samfundet. "Ingen løslades til gaden".

Definition - Hvad er god løsladelse?

- begynder ved den gode indsættelse
- problemer/ressourcer hos den indsatte er udredt
- opgaver er identificeret og placeret hos rette myndighed
- kompetent og ansvarlig sagsbehandler er identificeret og involveret
- indsatsen er planlagt og aftalt og udmøntet i en handleplan
- ingen myndighed slipper, før en anden har fat

Metoden og forudsætninger for dens succes

Metoden og forudsætningerne for dens succes afspejler gennem aktiviteterne, dels lovgivningens krav til systemerne, dels definitionen af "god løsladelse", for eksempel, at en god løsladelse "begynder ved den gode indsættelse". De forudsætninger for samarbejdsprocessens succes, som fremhæves her, skal ikke ses som en udtømmende opstilling men som de mest centrale, vi er stødt på.

Den overordnede forudsætning for den gode løsladelse og for, at køreplanen kan virke som metode er, at de ansvarlige i samarbejdet følger hvert enkelt trin i køreplanen - og at de ledelsesansvarlige i hvert system som minimum sikrer, at de nævnte forudsætninger er opfyldt.

Metoden kan anvendes som afsæt for dokumentation, idet der i tilknytning til køreplanens forskellige aktiviteter udarbejdes en enkel tjekliste til fortløbende at dokumentere brugen af metoden og til efter løsladelsesforløbene at evaluere samarbejdsprocessen.

Køreplanens aktiviteter:

1) Fængslet giver besked til kommunen, når en borger indsættes i arrest/fængsel.

Det forudsættes, at

- fængslet har procedurer for, hvem der med den indsatte samtykke skal meddele kommunen indsættelsen,
- kommunen har tydeliggjort, hvor (til hvilken afdeling og adresse, evt. kontaktperson) meddelelse om indsættelse skal gives,
- meddelelsen formidles videre til andre relevante afdelinger i kommunen.

2) Der udpeges en handleplansansvarlig medarbejder i fængslet

Det forudsættes, at

- fængslet har procedurer for hurtig udpegnings af en handleplansansvarlig medarbejder

3) *Umiddelbart* efter indsættelsen afholdes en samtale med den indsatte, hvor han bliver vejledt om sine rettigheder, pligter og øvrige forhold under straffuldbyrdelsen.

Den handleplansansvarlige tager samtidig initiativ til en udredning af den indsatte situation på følgende områder: helbred (fysisk, psykisk), bolig, uddannelses-beskæftigelsesmæssig situation, økonomi, netværk, misbrug/igangværende misbrugsbehandling samt eventuelle andre relevante forhold.

Den handleplansansvarlige i fængslet søger den indsatte skriftlige tilladelse til at indhente sagsakter fra andre myndigheder (f.eks. KIF, kommune, misbrugscenter, psykiatri) til brug for udrednings- og handleplansarbejdet.

Det forudsættes, at

fængslet har procedurer for, hvor hurtigt indsættelsessamtaler skal være afviklede og for indholdet af disse, herunder for iværksættelse af udredningsarbejdet,

- den handleplansansvarlige som led i udredningen søger den indsattes samtykke til at kontakte andre myndigheder om relevant information og sagsakter fra tidligere,
- den handleplansansvarlige ud over at give den indsatte vejledning om rettigheder, pligter og øvrige forhold under straffuldbyrdelsen, påbegynder udredningsarbejdet.

- 4) Den handleplansansvarlige indhenter sagsakter fra andre relevante myndigheder.

Det forudsættes, at

- der i fængslet er enighed om vigtigheden af at anvende andre instansers erfaring og viden,
- fængslet ved, hvordan sagsakter indhentes fra andre myndigheder og har procedurer for det,
- der hos andre myndigheder (f. eks. kommunen, herunder misbrugscenter og socialpsykiatrien) er klarhed om og procedurer for udlevering af sagsakter.

- 5) *Senest 4 uger* efter indsættelsesdatoen udarbejder den handleplansansvarlige på grundlag af udredningen en handleplan for strafudståelsen og tiden efter løsladelsen i samarbejde med den indsatte.

Det forudsættes, at

- fængslet har procedurer/guidelines for arbejdet med udredning og handleplan og samarbejde med den indsatte.
- at den handleplansansvarlige har de nødvendige kompetencer til at iværksætte udredningsarbejde samt udarbejdelse af handleplan

- 6) For indsatte med længere afsoningstid end 1 år til eventuel prøveløsladelse, tager den handleplansansvarlige kontakt til kommunen, for at koordinere samarbejdet *senest 1 år* før datoen for en eventuel prøveløsladelse.

Er der ved straffens iværksættelse mindre end 1 år til en eventuel prøveløsladelse, tager den handleplansansvarlige i fængslet *også senest 4 uger* efter iværksat straf, kontakt til kommunen (kan være beskæftigelsesafd., socialafd., sygedagpengeafd.), for at koordinere samarbejdet om handleplanen.

Fængslet skal beskrive formålet med henvendelsen, og fængslets forventninger til samarbejdspartneren samt redegøre for den indsattes/borgerens situation og ønsker til indsats.

Det forudsættes, at

- det er afklaret i kommunen og tydeligt for fængslet, hvor "indgangen" (afdeling, adresse og eventuel kontaktperson) til kommunen er med hensyn til koordineret samarbejde – og, at
- relevante sagsbehandlere fra social- og arbejdsmarkedsområdet tager sagen.

- 7) Den handleplansansvarlige skal jævnligt og *mindst hver 3. måned* (for indsatte med en opholdstid i fængslet på mere end 2 år *mindst hvert halve år*) følge op og sammenholde handleplanen med den indsatte forhold under afsoningen og tilpasse ændringer i disse.

Det forudsættes, at

- der i fængslet er klarhed om, hvad opfølgning af handleplaner indebærer, og hvordan justeringer foretages.

- 8) Den handleplansansvarlige indkalder den indsatte og alle relevante samarbejdspartnere i KIF og kommunen til et løsladelsesmøde *senest 3 mdr. før løsladelsestidspunktet*, med henblik på at planlægge og aftale den gode løsladelse.

Løsladelsesmødet afholdes så vidt muligt altid *snarest muligt efter*, at det er afklaret, at den indsatte skal løslades efter endt straf.

Løsladelsesmødet kan foregå på flere måder f.eks. som telefonmøde eller videokonference. Det afgørende er, at der er en dialog mellem indsatte, kriminalforsorgen og andre myndigheder, hvor løsladelsen planlægges og aftales.

På mødet skal så vidt muligt indgås aftaler om evt. indsatser i forhold til den indsatte helbred (fysisk, psykisk), bolig, uddannelses- beskæftigelsesmæssig situation, økonomi, netværk, misbrug/igangværende misbrugsbehandling samt eventuelle andre relevante forhold.

Der skal også indgås aftaler om, hvordan kommunen følger op på sagen, samt hvem der fremover er ansvarlig for handleplanen og har ansvaret for det koordinerede samarbejde.

Det forudsættes, at

- fængslet tager initiativ til et løsladelsesmøde,
- samarbejde om den gode løsladelse prioriteres i de enkelte systemer,
- relevante sagsbehandlere i KIF og kommunen møder op til løsladelsesmødet og indgår i planlægning og aftaler om en god løsladelse, herunder hvem, der skal tage initiativ til et opfølgende møde senest 4 uger efter løsladelsen,

- fængslet med kommunen (beskæftigelsesafd. og socialafd.) har tilrettelagt procedurer, så sagen i kommunen kan klargøres før løsladelsen, og kommunen har udpeget en sagsansvarlig
  - der kan ske tidsbestilling på løsladelsesdagen, så den løsladte borger kan få udbetalt et acountobeløb til datoen for første udbetaling af kontanthjælp eller anden ydelse, og evt. få kontakt til misbrugscentret.
- 9) *Senest 8 uger* før forventet prøveløsladelse inddrager fængslet KIF (igen) i den konkrete planlægning af prøveløsladelsen, og der indgås aftaler om det videre arbejde med handleplanen og overdragelse af handleplansansvaret til KIF.

Det forudsættes, at

- fængslet har klare procedurer for kontakten til KIF om medvirken i beslutningen om prøveløsladelse, og
- fængslet og KIF har indgået samarbejdsaftaler om samarbejdets indhold, opgavefordeling, mm.

- 9 A) *Senest 4 uger* før løsladelsen af en indsat efter endt straf, sikrer den handleplansansvarlige i fængslet, at der er aftalt møde(r) for borgeren med de relevante afd. i kommunen på løsladelsesdatoen.

Det forudsættes, at

- den indsatte selv under en § 31 udgang, eller den handleplansansvarlige har aftalt et møde i den/de relevante afdelinger i kommunen på løsladelsesdatoen, og
- den fornødne dokumentation og nødvendige skemaer samt borgerens handleplan er klargjort.

- 10) *Senest 1 uge* efter prøveløsladelsen mødes den løsladte med den handleplansansvarlige hos KIF eller modtager besøg af KIF, for at blive vejledt om sine rettigheder og pligter i forbindelse med tilsynet.

Det forudsættes, at

- KIF har procedurer for modtagelse af den løsladte og for overtagelse af sagen fra fængslet,
- evt. iværksatte foranstaltninger fra fængslet følges op,
- KIF i samarbejde med den løsladte udarbejder en handleplan for tilsynsperioden og tiden derefter.

- 11) *Senest 4 uger* efter prøveløsladelsen tager KIF kontakt til kommunen (beskæftigelsesafd. eller socialafd. og evt. misbrugscenter) om koordinering af handleplan for den løsladte borger. Her indgås aftaler for det videre forløb, herunder hvem der gør hvad.

Det forudsættes, at

- det er afklaret i kommunen og tydeligt for KIF, hvor "indgangen" (afdeling, adresse og evt. kontaktperson) til kommunen er med hensyn til koordineret samarbejde – og, at
- relevante sagsbehandlere fra social- og arbejdsmarkedsområdet tager sagen.

12) KIF følger op på planen med den løsladte borger mindst hver 3. måned i tilsynsperioden.

For *indsatte med korte straffe*, eller hvor der af andre grunde ikke skal udarbejdes en handleplan, er de overordnede forudsætninger for den gode løsladelse også, at

- de ansvarlige rent faktisk følger de enkelte trin i køreplanen - uanset tidsrammer,
- de ansvarlige sikrer, at de forudsætninger, der er nævnt ved hvert trin er opfyldt!

Samarbejdsprocessen

Hvad er en handleplan – og hvad er meningen med den?

Handleplanen er et *redskab* (ikke et middel til løsning af problemer), der rigtigt anvendt er med til at sikre:

- bedre afdækning og udredning af problemer
- identificering og placering af opgaver og ansvar hos myndigheder
- planlægning af en given indsats

Handleplanen skal sikre en sammenhængende og langsigtet indsats samt være kendetegnet ved flow og kontinuitet i samarbejdet.

Handleplanen er tillige et redskab, der kan styrke en *systematisk* sagsbehandling, som tager hensyn til alle den indsatte/borgerens forhold, så der kan ske en sammenhængende planlægning ud fra et helhedssyn.

Ved systematisk sagsbehandling forstås en *løbende proces*, der indeholder:

- en beskrivelse af den indsatte/borgerens forhold generelt,
- en vurdering af dennes situation og mulige løsninger på eventuelle problemstillinger,
- en angivelse af hvem der skal handle, hvornår der skal handles og
- en evaluering.

Den fortløbende proces indebærer, at de enkelte faser ikke foregår uafhængigt af hinanden. En handleplan vil derfor forandre sig i løbet af den periode, den indsatte har kontakt med kriminalforsorgen, og efterhånden som man lærer den pågældende bedre at kende. Og det indebærer, at der i indsatserne hele tiden bygges ovenpå tidligere faser i modsætning til at begynde forfra, hver gang en ny foranstaltning iværksættes.

Den første handleplan vil som regel ikke omfatte alle en indsatte forhold, men er afhængig af den pågældendes aktuelle situation. F. eks. vil en langtidsafsoners handleplan i begyndelsen oftest vedrøre afsoningsmæssige forhold, og først nogen tid inde i afsoningen gradvist komme til at omfatte forhold, der har betydning for tiden efter løsladelsen.

Handleplanen er et vigtigt redskab i arbejdet med at sikre den indsatte/borgerens mulighed for at kunne leve en kriminalitetsfri tilværelse og vil give denne indflydelse på og medansvar for afsoningen og tiden derefter. Handleplanen vil derfor være styrende for kontakten mellem den indsatte/borgeren og myndighederne. Arbejdet med handleplanen kan samtidig være med til at styrke motivationen hos den indsatte borger.

Den handleplansansvarliges opgaver

Den handleplansansvarlige i fængslet har ansvar for:

- at etablere en tillidsfuld relation til den indsatte,
- at sikre fortløbende dialog med indsatte
- at der bliver indhentet bidrag til handleplanen fra andre faggrupper og myndigheder
- at koordinere såvel internt som eksternt
- at følge op og evaluere indenfor fastsatte tidsrammer, samt for
- at inddrage relevante personer/myndigheder i opfølgning og evaluering
- at handleplanen bliver videregivet til og modtaget af den rette myndighed

Den handleplansansvarlige "slipper ikke før en anden har fat" og sørger for, at der er udpeget en stedfortræder, der har ansvaret, når den handleplansansvarlige har ferie, afspadserer, er syg, etc.

Samarbejde og koordinering

Såvel ved indsættelsen som løsladelsen er det vigtigt at sikre, at kommunens støtteforanstaltninger og øvrige indsatser bliver koordineret med kriminalforsorgens, herunder Kriminalforsorgen i Friheds (KIF) tiltag, og, at eventuelle andre relevante samarbejdsparter (f. eks. misbrugscenter eller socialpsykiatrien) også inddrages i arbejdet.

Ved koordinering af handleplaner er det afgørende, at henvendelsen til samarbejdspartnere sker, *før* en myndighed/instans træffer endelig beslutning om indsatser, som forudsætter den samarbejdende myndigheds involvering. Ved den første henvendelse til en samarbejdspartner om koordinering skal den handleplansansvarlige:

- beskrive formålet med henvendelsen og fængslets forventninger til samarbejdspartneren
- redegøre for den indsatte/borgerens situation og ønsker til indsats
- have overblik over, hvilke handlemuligheder der er i den konkrete sag inden for Kriminalforsorgens, herunder KIFs, område (f. eks. udstationering, § 78-afsoning, frigang, behandlingsafdeling), så der overfor samarbejdspartnere kan redegøres for mulighederne i Kriminalforsorgens regi
- forhøre sig om, hvilke handlemuligheder samarbejdspartnere har i den konkrete sag
- tage initiativ til, at alle parter *eventuelt* kan mødes for at afklare det videre forløb i sagen, herunder aftale "tovholderfunktioner."

Forudsætninger for samarbejde

Forudsætninger for et effektivt samarbejde om en god løsladelse er, at

- de involverede myndigheder/instansers øger deres kendskab til hinanden,
- der både i og udenfor fængslet er fagligt fokus på den *gode* løsladelse og på positive resultater for borgeren,
- løsladelsesopgaven, som for nogle instanser er en kerneopgave og for andre en periferiopgave, bliver prioriteret af alle.

Det er samtidig forudsætninger, at

- der internt hos de forskellige myndigheder/instanser er en tydelig opgave-, ansvars- og kompetencefordeling, når det gælder indsatsen for den gode løsladelse og det koordinerede samarbejde, og at
- indgangen til de enkelte systemer er tydelig både for borgere og andre systemer
- der internt i de enkelte systemer og på tværs af disse er enighed om ansvar og forpligtelser i det koordinerede samarbejde og, at dette bliver udmøntet i handling.

SERVICESTYRELSEN – SOCIAL VIDEN TIL GAVN